

Pôvod názvu a dátumu sviatkov Veľkej noci

Veľká noc je najstarším a najvýznamnejším sviatkom kresťanského cirkevného roka, počas ktorého si kresťania pripomínajú umučenie, smrť a vzkriesenie Ježiša Krista. Slávi sa na prvú jarnú nedeľu po splne mesiaca. Nadväzuje na židovské veľkonočné sviatky – paschu, ktoré sa slávia od 14. do 21. dňa v mesiaci nisan (náš marec až apríl) na pamiatku oslobodenia Izraelského národa z egyptského otroctva.

Vysvetlenie pôvodu názvu „veľká“ treba hľadať v časoch židovského otroctva v starovekom Egypte. Faraón nebol ochotný prepustiť svojich izraelských otrokov, a preto Boh trestal krajinu desiatimi ranami. Až po poslednej z nich, keď zomreli všetky prvorozené egyptské deti, faraón prepustil zotročený ľud. Židov, ktorí pomazali veraje svojich dverí krvou baránka, sa táto pohroma netýkala a anjel smrti ich obišiel. Baránok je preto symbolom Ježiša Krista, ktorého krv nás všetkých zachránila od večného zatratenia. Ako sa ďalej uvádza v Biblii, po vyslobodení z Egypta previedol Boh ľud na čele s Mojžišom cez Červené more, ktoré rozdelil a vysušil. Tu niektorí hľadajú pôvod tradičného židovského názvu pre Veľkú noc: pásach – prechod. Iné slovo pásach vysvetľujú ako obídenie, vyhnutie sa, a vzťahujú ho na anjela smrti, ktorý obchádzal domy potreté krvou. Obídenie aj prechod predstavujú veľké Božie skutky, ktoré urobil počas jednej noci pre svoj ľud, a preto každoročnú spomienku na tento deň Izraeliti nazvali Veľkou nocou.

Symbolika prechodu z otroctva do slobody sa preniesla aj do kresťanstva ako prechod z hriechu do života v Božej milosti, ktorý zabezpečil Ježiš Kristus svojou smrťou a zmŕtvychvstaním. Udalosti spojené s jeho ukrižovaním a vzkriesením sa odohrali práve počas pásachu, a preto sa židovská a kresťanská Veľká noc kryje aj časovo. Nie však úplne, v prvokresťanských spoločenstvách existovali nezhody o dátume slávenia. Niektoré prvokresťanské spoločenstvá tento sviatok slávia spolu so Židmi 14. deň mesiaca nisan, iné na prvú nedeľu po 14. nisan. Zo spisov cirkevného otca sv. Ambróza sa dozvedáme, že Cirkev sa na tom nedokázala dohodnúť. Spor sa snažil riešiť už v polovici 2. storočia pápež Anicent a neskôr pápež Viktor II., ale ukončil ho až prvý Nicejský snem v roku 325, ktorý nariadil, že Veľká noc sa má sláviť v nedeľu po prvom jarnom splne mesiaca, čo môže pripadnúť na jednu z nediel od 22. marca do 25. apríla. Podľa týchto pravidiel sa určuje termín Veľkej noci dodnes. Termín sviatkov Veľkej noci je teda pohyblivý a je závislý od lunárneho cyklu.

Medzitým v roku 525 požiadal pápež Ján I. mnícha Dionýza Exigua o radu v tejto záležitosti. Ten vytvoril tabuľku slávenia Veľkej noci pre nasledujúce desaťročia. Jej prijatím bol „veľkonočný spor“ ukončený. Až do reformy kalendára pápežom Gregorom v roku 1582 existoval jeden termín Veľkej noci pre celú Cirkev. Keďže východná cirkev reformu kalendára neprijala, slávi Veľkú noc odvtedy spoločne s katolíkmi a evanjelikmi len občas. V modernej dobe už boli viaceré pokusy stanoviť Veľkonočnú nedeľu na jednu konkrétnu nedeľu. V roku 1897 sa v tejto veci obrátili na pápeža astronómia, v roku 1931 aj Spoločenstvo národov. Druhý vatikánsky koncil sa tiež zaoberal touto záležitosťou. Vo vyhlásení z roku 1963 sa ohlasuje ochota stanoviť Veľkú noc na určitú nedeľu v gregoriánskom kalendári – ak s tým budú súhlasiť všetci, aj oddelené východné cirkvi. Pápež Pavol VI. sa potom chopil iniciatívy a navrhol od roku 1977 – keď sa všetky termíny Veľkej noci časovo zhodovali – stanoviť Veľkú noc na druhú nedeľu v mesiaci apríl. Takmer všetky biskupské konferencie s tým súhlasili, za predpokladu súhlasu východných cirkví. Ekumenický patriarchát v Carihrade však signalizoval „závažný pastoračný problém“, ktorý treba dlhšiu dobu skúmať. Definitívne „nie“ prišlo v roku 1982 od kláštorného spoločenstva na vrchu Athos. Naposledy sa táto otázka vynorila pri veľkom miléniovom stretnutí všetkých hláv pravoslávnych cirkví v decembri 2000 v Carihrade.

Vo Veľkom týždni Rímskokatolícka cirkev slávi tajomstvá spásy, ktoré uskutočnil Kristus v posledných dňoch svojho života. Veľký týždeň sa začína Kvetnou nedeľou, čiže Nedeľou utrpenia Pána, v ktorej sa spája predzvesť kráľovského triumfu Ježiša Krista so zvesťou o jeho umučení. Večernou omšou na pamiatku Pánovej večere sa začína Veľkonočné trojdnie, ktoré pokračuje cez Veľký piatok utrpenia a smrti Pána a cez Bielu sobotu, vrcholí Veľkonočnou vigíliou a uzatvára sa večerami Nedele Pánovho zmŕtvychvstania.

Obrady Veľkého týždňa, ktorých začiatky siahajú 4. storočia, prešli v nasledujúcich storočiach mnohými zmenami. Naposledy boli zjednodušené a liturgicky prispôsobené súčasným požiadavkám v r. 1951 a 1969.

Zdroj: TK KBS